

ספר נחמת ציון

הלכות פסוקות, הנגגות ישרות
מנגנים טהורם ואורחות חיים

עם ביאורים נבחרים ומקורות חכובים
ממעינות טהורם
מגאוני הפסוקים ראשונים ואחרונים
והמקובלין המובהקים

בענייני החודשים
תמוז • אב
וימי בין-המיצרים

כתבתיו וחיברתיו בחסדי ר' יתברך וחמלתו עלי
הצבי" בָּן צִיּוֹן מוֹצֵפִי יִצְׁרָאֵל
בן להగאון הצדיק והענוי, מושיען של ישראל
המקובל הרב סלמן מוֹצֵפִי זֶצְׁלָזִינְׁגַּן
חסידא קדישא לישראל

"ו"ל ע"י מכון "בני ציון"
אייר התשע"ט

נהמת ציון

©

כל הזכויות שמורות למחבר

הكاتובת
ישיבת "בני ציון"
ת"ד 50227 ירושלים

להערכות, תיקונים ובירורים בענייני הספר:
MBZM50227@gmail.com

תוכן

הקדמה	11
מעשה רב	21
פרק א ◇ חודש תמיו	א
פרק ב ◇ ימי בין-המיצרים	ב
פרק ג ◇ מנהגי ימי בין-המיצרים	מג
פרק ד ◇ חודש אב	עג
פרק ה ◇ מנהגי אבילות בחודש אב	צ
פרק ו ◇ איסור אכילתבשר ושתיתת יין	קטו
פרק ז ◇ שבוע שחול בו תשעה-באב	קלו
פרק ח ◇ שבת "חוזן"	קנו
פרק ט ◇ ערב תשעה-באב	קעו
פרק י' ◇ תשעה-באב שחול בשבת	קצז
פרק יא ◇ חמישה עינויים	רי
פרק יב ◇ מנהגי יום תשעה-באב	רלה
פרק יג ◇ לימוד תורה בתשעה-באב	ערה
פרק יד ◇ תפילה ערבית	רפט
פרקטו ◇ תפילה שחרית	שלא

פרק טו ◇ קריית-התורה	שמעה
פרק יז ◇ מנהיגים אחר חצות הים	שש
פרק יח ◇ תפילה מנהה	שבזו
פרק יט ◇ ברית-מילה בתשעה-באב	שעג
פרק כ ◇ מוצאי התענית ועשירי באב	שפוד
פרק כא ◇ מנהיגים שהם זכר לחרובן	שיצג
פרק כב ◇ ט"ו באב — כ"ח באב	תכט
	ביאור הקינות
	תмот
	תקבה
	מפתח ההלכות
	תקנה
	מפתח ערכיהם
	תקפו

לעילוי נשמות
 כל מות ישראלי ז"ל
 ובכללם הנפטרים למשפחת התורמים שיחיו
 ולחצלה התורמים ברוחניות ובגשמיota
 חכמה בינה ודעתה בכל מעשי ידיהם
 הם וכל בני ביתם שיחיו, אמן.

תוכן העניינים

פרק א ◇ חודש תמוז

א. משמעות שם החודש הרביעי "תמוז" ואו ב. עמידת השמש - ג' בתמוז ובו
ג. שתיית מים בשעת התקופה אגו ד. נישואין בחודש תמוז טו ה. ט' בתמוז -
הובקעה העיר יפו ג. שבעה-עשר בתמוז יבו ג. מטרת הצום וההענית טיוו ה. רמז
הצומות על-פי קבלת-צוז ט. אכילה קורם עלות-השחר ייזו

פרק ב ◇ ימי בין-המיצרים

א. בין-המיצרים זכו ב. זהירות מסכנה ביום אלול א. זהירות מהcalcאת
התלמידים זכו ד. תענית ביום בין-המיצרים זכו ה. תיקון חנות ביום זלו ג. תיקון
חנות בערב-שבת וערב ראש-חודש זלו ג. תיקון חנות בשנת השמיטה ולחו
ה. כוונות התפילה זמו

פרק ג ◇ מנהגי ימי בין-המיצרים

א. זמנם זמיאו ב. ברכת "שהחינו" על פרי או בגד חדש זמדו ג. ברכת "שהחינו"
בשבתוות זמו ד. טעה ובירך על פרי חדש, האם יברך "שהחינו" זבו ה. מעוברת
או חוליה בברכת "שהחינו" זנדו ג. ברכת "שהחינו" בפרי שלא נמצא אחר
תשעה-באב זנו ג. ברכת "שהחינו" בברית-מליה ופדיון-הבן זנו ה. ריקודים
ומחולות זנה ט. השמעת קלינגינה זטו י. שירה בפה ושירים "זוקאלים" זסו
יא. קלינגינה בסעודת מצוה זזו יב. המתפרנס מהשמעת קלינגינה זסנו
יג. השמעת תקליט לילדים זעו יד. נישואין ביום בין-המיצרים זעו טו. נישואין בליל
שבעה-עשר בתמוז עאו טז. תספרות עבו יז. אכילתבשר עכו

פרק ד ◇ חודש אב

א. משנכנס אב ממעטין בשמחה עגנו ב. הימים שמעטם בהם בשמחה עטנו
ג. "מנחם-אב" זפכו ד. חמישה באב זפכו ה. תשעה-באב זפכו

- פרק ה ◇ מנהגי אבילות בחודש אב** צ
א. משא-זומתן[צ]ו ב. קניית צרכי חופה[צ]ה ג. רכישת בגדים חדשים[צ]ו ד. בנין[ק]או ה. רכישת דירה חדשה ושאר מוצרים[ק]זו ג. רכישת רהיטים וכלי שימוש[ק]יז ז. נישואין בתשעת הימים[ק]יאו ח. שידוכין ואירועין אחר ראש-חודש אב[ק]יד
- פרק ו ◇ איסור אכילתבשר ושתיתין** קטנו
א. מנה איסור אכילתבשר ושתיתין, זמנה[ק]טו ב. דין תבשיל שנחבל בו בשרו[ק]כבו ג. טעה ובירך על בשר ביום אלו[ק]כבו ד. בשרעוף או דגים[ק]כגו ה. חוליה ואדם חלש[ק]כחו ג. קטנים באכילתבשר[ק]כגו ז. ערב שבת "חוזן"[ק]כזו ח. הנשאר מסעודת שבת[ק]כחו ט. סעודת מצוה[ק]לו י. סעודת סיום מסכת[ק]לגו
- פרק ז ◇ שבוע שחול בו תשעה-באב** קללו
א. מספורות[ק]לו ב. נשים וקטנים[ק]להו ג. בעל-ברית[ק]לטו ד. שבוע שחול בו,orschach תשעה-באב שבת[ק]מו ה. סירוק במסרק[ק]מוו ג. גזירות ציפורניות[ק]מבו ז. כיבוס[ק]מדו ח. בגדי קטנים ושבעה[N]קאים[ק]מוו ט. בעל-ברית בלבישת בגדים מכובסים[ק]מטנו י. כיבוס בשבוע זה כshall שבת[ק]נו יא.zechot נעלמים[ק]נו יב. שטיפת הריצה[ק]נאו יג. איסור רחיצה[ק]נבו יד. טבילה במקווה[ק]נדנו טו. רחיצה לרופאה או يولדה[ק]נהו
- פרק ח ◇ שבת "חוזן"** קנו
א. טעם שנקראת שבת "חוזן"[ק]נוו ב. טיעמת תבשיל בשרי בערב-שבת[ק]נוו ג. רחיצה בחמץ בערב-שבת[ק]נוו ד. טבילה במקווה חם או צונן בערב שבת[ק]סגו ה. החלפת הבגדים[ק]סדו ג. פרוכת ארון הקודש[ק]סחו ז. אין להזכיר החענית[ק]סטו ח. הפטרת "חוזן"[ק]ענו ט. קורא הפטרה[ק]עבו י. אכילתבשר שבת[ק]ענו יא. קינות שבת[ק]ענו יב. הברלה על היין[ק]עהו
- פרק ט ◇ ערב תשעה-באב** קעו
א. תפילה מנהה[ק]עו ב. לימוד תורה[ק]עו ג. תיקון חוץ היום[ק]עהו ד. ברית מילה[ק]עטו ה. סעודת מפסקת[ק]פפו ג. שני תבשילים[ק]פפו ז. דבר הנאלל כמות שהוא חי[ק]פדו ח. אכילת דגים[ק]פפו ט. שתיית שיכר[ק]פחה י. שתיתת[ק]פה ותה[ק]פטו יא. מאכל[k]י אבילות[ק]צחו יב. טבילה הל�ם באפר[ק]צבע יג. סעודת המפסקת לחולה[ק]צבע יד. אכילה אחר סעודת מפסקת[ק]צגנו

- פרק י ◇ תשעה-באב שחיל בשבת** קצנו
א. לימוד תורה [קצנו] ב. לימוד "איכה" ור' ג. טיול[רכב] ד. סעודות שבת[רבו]
ה. דברים شبצינעה ור' ג. "צדקהך" במנחה ור' ג. זמן הפסקת הסעודה וחילצת
 המנעלים ור' ח
- פרק יא ◇ חמישה עניינים** ר'.....
א. העניינים המחייבים[ר'ינו] ב. זמן תחילת התענית[ר'ינו] ג. אכילה ושתיה[ר'יבו]
ד. אכילת החולה והיולדת[ר'ינו] ה. אכילת החולה והיולדת[ר'ינו] ו. תשעה-באב
 דוחו[ר'ינו] ג. חינוך קטנים[רכב] ח. רחיצה[רכב] ט. נטילת ידיים שחרית[רכגנו]
י. נטילת ידיים לחולה האוכל פת, או לכהן העולה לדוכן[רכד] יא. סיכה[רכגה]
יב. שימוש[רכחו] יג. נעילת הסנדלו[רכט] יד. נעל-נוחות מגומי[רכגנו] טז. קטן,
 يولדה וחולה - בסנדלו[רכלו] טז. איסור נעילה כל היום[רכלו]
- פרק יב ◇ מנהגי יום תשעה-באבא** רלה
א. אמרת שלום[רלה] ב. ברכת "לילה טוב" וכדומה[רלטה] ג. שיחות סrk[רמיאו]
ד. טיול[רמגב] ה. שעשו עם תינוק[רמג] ו. עישון[רמזה] ז. הסרת הפוכת[רמזו]
ת. הסרת הפוכת מעל התיבה[רנו] ט. ישיבה על הארץ[רנאו] י. ישיבה על הקruk
 בהפסק ביןתיים[רנד] יא. קימה מפני רבונו[רנו] יב. איסור מלאכה היום[רנו]
יג. מכיר מוצרי מזון[רסא] יד. כתיבה[רסגו] טז. נשנדחה ליום ראשון[רסה]
 טז. צדקה היום[רסו] יג. לשוח אוכל לעניינים[רעגנו]
- פרק יג ◇ לימוד תורה בתשעה-באבא** ערדה
א. תלמוד תורה בתשעה-באב[ערדה] ב. לימוד תורה לילדים היום[רעה] ג. לימוד
 תורה בהרהור[רפה] ד. דברים המותרים ללימוד בתשעה-באב[רפה] ה. סדר היום
 ו"חוק לישראל"[רפגו] ג. איסור לימוד אחר חצות היום[רפגו]
- פרק יד ◇ תפילה ערבית** רפט
א. סדר התפילה[רפט] ב. אמרת "נחים" [רץ] ג. שינוי נוסחאות באמרית "נחים" [רצתה]
ד. קדיש "תתקבל" בתפילה ערבית[רצנו] ה. ברכת "מאורי האש" ובשמות[שטו]
ו. קריית "איכה" [שזו] ג. אמרות הקינות[שיגנו] ח. נתינת אפר על המצח[שטו]
ט. קינות שנางו לדגן[שטו] י. פסוקי נחמה בקינות[שיהו] יא. קינת "اوي כי ירד
 אש" [שכאו] יב. המעתת האורות בבית-הכנסת[שכאו] יג. "קדושה דסדרא" לאחר

הקיןותו שכנעו יד. "ויהי נעם" כshall במווצאי שבתו שכו פג. "תיקון חנות" בלילו זו שכה פג. הנחת אבן תחת הראש בשינה שכה יג. קריאת-שמע על המיטה שלן

פרק טו ◇ תפילה שחראית..... שלא.....

- א. השכמה בהנץ החמה שלא ב. הנחת תפילין שלבב ג. סדר תפילה שחירתה שלזו ד. ברכת-כהנים שלטו ה. ברכת "שים שלום" ושםאו ג. חליצת התפילין לפני הקינותו שמגו ג. קינת "אללה אזכרה" ושםהו ה. לימוד בענייני החורבן ושםזו

פרק טז ◇ קריאת-התורה..... שמה.....

- א. הוצאה ספר תורה ושםחו ב. מנהגים בהוצאה ספר תורה ושנו ג. קריית-התורה ושנו ד. ברכת "דין האמת" וטעו ה. ברכת "הגומל" וטעו ג. מי שבירך ו"השכבה" וטענו

פרק יז ◇ מנהגים אחר חנות היום..... שס.....

- א. "תיקון חנות" אחר חנות היום ושםסו ב. ישיבה על הכסא ושםאו ג. שטיפת הבית, סיוד וצביעהו שמגו ד. בישול לקטנים ולצורך צאת החותם ושהה

פרק יח ◇ תפילה מנהה..... שסז.....

- א. סדר התפילה ושםזו ב. קריית-התורה במנהה ושםזו ג. העולים לתורה ושםטו ד. קדיש קודם העמידה וטעו ה. סליחות ותחנון במנהה וטעו ג. פסוקי נחמה וטעיאו

פרק יט ◇ ברית-מילה בתשעה-באב..... שיעג.....

- א. "ברית יצחק" וטעגו ב. החלפת הבגדים לכבוד המילה וטעדו ג. זמן הברית וטעהו ד. סדר ברית-מילה וטעו ה. שם הנימול וטעו ג. זמן הסעודה וטעהו ג. אכילתבשר בסעודה הברית שבמווצאי התעניתו שפהו ה. פדיון-הבן היום ושםפו ט. בעל-ברית בתשעה-באב דחוינו שפהו

פרק כ ◇ מווצאי התענית ועשירי באב..... שפדי.....

- א. תפילה ערבית והבדלה ושפדי ב. "ברכת הלבנה" ושבהו ג. דברים האסורים במוצאי תשעה-באב ושההו ד. נישואין ושבצאו ה. קריית מגילת "איכה" בעשרי לחודש ושבצאו

פרק כא ◇ מנהגים שעם זכר לחרובן.....שצג
א. עדותות חתנים וכלהות שצגו ב. הנחת אפר מקללה שצנו ג. שבירת הכוו, והטעמים לנך ותאו ד. כוס זכוכית תהו ה. אישור "בל-תשתייה" בשבירת הכוו לתטו ג. מניעת אמרית "מוזל-טוב" ותיגו ג. מניעת אמרית "מוזל-טוב" בכל שבירת כלותידן ה. שימוש כלי זכוכיתתו ט. שיור אמה על אמה זכר לחרובן לתכו י. האם בכל החדרים צריך להשאיר אמה על אמה ותכהו יא. מקום שיור האמה על אמה ותכו יב. צביעת האמה בצעב או עם כתוב על חרובן ירושלים ותכו
פרק כב ◇ ט"ז באב — כ"ח באבתכט
א. לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באבו תכט ב. יום המסוגל לנישואין ותלו ג. אמרת תחנון ותמו ד. שבת נחמו ותמו ה. התנווצות הארץ ימי הדין והרchromים ותמו ג. כ' וכ"ח באב - התרת נדרים ותמו
ב'יאור הקינות.....תמט
קיצור ההלכות.....תקכח
מפתח מקורות.....תקנה
מפתח ערכיהם.....תקפו

לעילוי נשמת

הגב' הנכבד מרת רוזה בת שרה למושחת איל' ע"ה
נכ"ע כ"ז חשוון תשע"ז

ת.ג.צ.ב.ה.

מעשה רב

**עיבדות והנחות, חידושים וביורים
מאת רבותי זצוק"ל ואדוני אבי עטרת ראשי זצוק"ל וזיע"א**

ארבע תעניות

שתיית מים, תה או קפה, אין זה בכלל האיסור, שכן הוזהר הקדוש [ויקהל, דף רטו ע"ב] חפס בלשונו: "מאן דאכיל בלא צלוטא", ומשמע דוקא אוכל. וכן פשט לשון הרם"ק באור החמה נחלק בדף קטח ע"א, ומהרח"ז [באור החמה שם], שהקפidea על אכילה דוקא. ובשו"ת השתקפidea על אכילה דוקא. והוא בדור שישי בו גואה, אבל שתיית הוא בדבר ששיך בו גואה, אבל שתיתת מים אין בו איסור. ע"ש. ומכל מקום יש שהחמיירו גם בזה, כמו שכתו הגאון רבי אליעזר פאפו ז"ל בספרו חסד לאלפיים [פט, ח], והרב שלמי ציבור [דף כא ע"ג] ועוד. וכן היה מנהג מורה אבי ז"ל. [עמורו ט].

סעודה קודם עלות-השחר

א. על פי הקבלה, אין מועיל שיתנה בפיו קודם שיישן שאינו מקבל התענית עליו עד אחר עלות-השחר. וכך שכתב גאון עוזנו הרב HID"א ז"ל, בשוו"ת יוסף אומץ [סימן ז' אות ב], שאיסור גמור הוא לאכול קודם עלות-השחר בערב התענית, ולא מועיל בזה תנא. וכותב שכן פשט האיסור בגליותינו, אף במדינת אשכנז, החושש לדברי הוזהר, קדוש יאמר לו, וכל מן דין סמכו לנו. אמנם, גם לשיטת הקבלה, כבר העלינו בספר ארחות ציון [חלק א עמוד קב], שלגבי

חודש אב

יצחק בן רבי שלמה לוריין, המכונה האר"י הקדוש ז"ל. ובליל יום זה, היה

יום פטירת רבנו האר"י ז"ל

ב. יום ה' אב, הוא יום פטירת רבנו

פרק א'

חודש تمוז

ג. החודש הרביעי לחודשי השנה הוא חודש "تمוז", ומשמעות השם "תמוז" היא: חום כבד, שמי החום בשנה, עירן בתמוז. ועל כן אין חשש במא
שהיו עובדי אלילים קוראים לאליהם בשם "תמוז".

הצלמים מקומות הארץ אל היכל בצלם הזהב - שהוא צלם המשם, והיה זה הצלם תלוי בין שמי הארץ ונפל לתוך היכל, וכל הצלמים סביבו, והיה מספר להם מה שאירע ליום הנביא, והצלמים כולם בוכים וסופדים כל הלילה, וכאשר היה בבורק, עופפו כל הצלמים להיכליהם בקצוות הארץ. והיה זה להם לחוק עולם בתחילת יום ראשון בחודש תמוז בכל שנה, יספדו ויבכו על ה"תמוז". ויש מפרשין "תמוז", שם היה, שהיו עובדים צלם שלהם, ותרגם "ופגשו ציים את איהם" [ישעיה לד, יד]: "ויערעוון תמוזין בחתוין", וברוב הנוסחאות כתוב "תמוז" בשני וו'ין. ע"כ. וכן פירוש המלבינים ז"ל [שם].

והגאון החיד"א ז"ל בספריו חומרת אנך [יחזקאל, שם], כתוב ז"ל: "כיוונו על חודש תמוז שהוקעה העיר, והיו מכוונות לעבוד עבودה-זרה לבטל

ג. רבים מבני עמו, וביניהם רבים מהחרדים לדבר השם, טוענים שהוא שמו שאנו קוראים לחודש הרביעי בשם "תמוז", מקורו ממה שהוא קוראים כן לעבודה-זרה, וטענתם בפייהם על שם הכתוב [יחזקאל ח, יד]: "ויהנה שם הנשים יושבות מבכות את החמוץ". ופירש רש"י [שם]: "דמota אליל שמחמות אותו מבפנים, והוא עיניו של עופרת, והם ניתוכין מחום ההיסק, ונראה כאלו בוכה, ואומרת תקרובת הוא שואל". עכ"ל.

וכתב הרד"ק ז"ל [שם]: "והרב החכם הגדל רביינו משה בר מימון ז"ל כתוב, כי נמצא כתוב בספר מספרי העבודות הקדרמוניים, כי היה איש מנבייאי עובדי האלילים ושמו "תמוז", וקרא למלה אחד וציווה לעבוד שבע כוכבי לכת וי"ב מולות, והמיתו המלך ההורא מיתה משונה. ובليل מותו התקבצו כל

שער הקינות

ביאור הקינות
הנhog אצל
הספרדים
ועדות-המזורה
לאומן
בתשעה-باب

תוכן הקינות

קינות לערבית

תמות	"או בחתאינו"
תנד	"בליל זה יכין"
תנט	"או כי ירד אש"
תסב	"זוכר ה' ליהודה ואפרים"

קינות לשחריות

תעב	"על היכלי אבכה"
תעד	"דוק וחוג"
תעו	"שכינה צועקת בהרעה"
תפ	"בת ציון שמעתי"
תפג	"דממו שרפם"
תפה	"אך זה היום"
תפת	"עד מתי ח"
תצב	"איכה צאן ההרגה"
תצה	"שאי קינה"
תקב	"గרוישים מבית העוגה"
תקו	"איך נוי חטאתי השמיימה"
תקט	"שומרון קול"
תקיא	"אללה אורך"

קינה "או בחתאינו"**או בחתאינו חרב מקדש -**

במדרש [אייה רכה פרשה ד, יד]:

" כתיב תהילים עט, א: "זמור

לאסף אלהים באו גויים

בנהלתק", לא היה קרא ציריך

למיימר אלא: בכி לאסף, נהי

לאסף, קינה לאסף, ומה אומר

"זמור לאסף"? אלא, משל

מלך שעשה בית חופה לבנו,

ויסידה וכיריה וצירה, ויצא

בנו לתרבות רעה, מיד עלה

מלך לחופה וקרע את

הוילאות ושיבר את הקנים.

ונטל פרגוג נאמן המגדל בן

המלן שלו איבוב של קנים

והיה מזמור. אמרו לו: המלך

הפרק חופה שלו בנו, ואת יושב

ומזמור? ! אמר להם: מזמור אני שהפרק חופה של בנו, ולא שפרק חמותו על בנו. כך אמרו

לאסף: הקב"ה החירב היכל ומקדש, ואתה יושב ומזמר? ! אמר להם: מזמור אני שפרק

הקב"ה חמותו על העצים ועל האבנים, ולא שפרק חמותו על ישראל. הדא הוא דעתיב

[אייה ד, יא]: "ויצת אש בציון, והאכל יסודותיה". ובעונותינו נשורף היכל - במדרש נשי

השירים רכה ג, ד: "כך אמרה ירושלים לבתavel: אילולי ממורים עשו מלחה עמי, את

היתה יכולה לי? ! אילולי שלח אש בעצמותי, את היתה יכולת לי? ! היו קמיה טחינה

תחנת [קמיה טחון תחנת], ואريا קטילא קטילת [ואريا הרוג הרגת], ודרא יקidea יקידת [ויאש

ייקידת הולקת]."

בעיר שחברה לה - קשרו מספֶּד - על חורבן ירושלים בכו והספידן, כמו שאמרו

במדרש [אייה רכה א, א]: "בכו תבכה - על עגל ועל עגלים, על חורבן וראשון ועל חורבן

שני, על ציון ועל ירושלים, על ישראל ועל גלות יהודה, על גלות עשרה השבטים ועל

גלות יהודה וירושלים". **וכבא השמים נושא קינה** - המלאכים וצבא השמים, בכו גם

הם, כמובא במדרש [מדרש זוטא אייה נוסח ב פרשה א, ג]: "באותה שעה קרא הקב"ה

אבלות על כל מעשה בראשית, שנאמר [ישעה ג, ג]: "אלביש שמים קדרות וشك אשים

כסותם", וככתוב [שם כב, יב]: "ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרוה

ולחגור שק". אמר ירמיה לפני הקב"ה: ריבונו של עולם! מי פותח תחילת קינה על

ישראל, אתה או מלאכי השרת? אמר לו הקב"ה: אני פותח תחילת. מיד פתח הקב"ה

קינות לעברית**"או בחתאינו"**

"או בחתאינו חרב מקדש" - קינה קורעת לב זו, המתארת את צער צבא השמים בצער עם ישראל, מסודרת על-פי סדר אל"פ-בי"ת. ונহגו לאומרה עד אותן טiyת [ראה מה שככנו בהה לעיל, עמוד שין].

או בחתאינו חרב מקדש, ובעונותינו נשורף
היכל:

בעיר שחברה לה קשרו מספֶּד, וכבא השמים נושא קינה:

